Meddelande i fosterländska frågor

Vardagstryck

National Library of Sweden

Meddelanden i fosterländska frågor.

Ett landtmannaparti eller ett vensterparti?

Då landtmannapartiet sprängdes vid 1888 års riksdag, var det egentligen endast i tullpolitiken, som de begge grupperna hade olika ståndpunkt. Sedermera hafva de skiljt sig i en mängd andra frågor af vigt, och deras allmänna politiska uppfattning har småningom blifvit så olika, att det synes, som om en sammansmältning till ett enigt parti icke är tänkbar under den närmaste framtiden.

Under det att nya landtmannapartiet bibehållit de gamla traditionerna, har det gamla landtmannapartiet alltmera närmat sig till de radikala stadsrepresentanterna. Detta skedde till en början för att vinna makt vid utskottsvalen, sedan har förbundet upprätthållits af vana och under sista tiden hafva de radikala bundsförvandterna förvärfvat så stor makt öfver partiets ledare och dermed öfver partiet i sin helhet, att man nu med fog kan påstå, att det är städernas representanter, som bestämma öfver det gamla landtmannapartiets hållning.

Det är uppenbart, att ett sådant förbund icke kan hafva skett i syfte att derigenom befordra några landtmannaintressen, ty i afseende å dem har partiet hvarken behöft eller kunnat erhålla någon hjelp. Der några för landtmannanäringen vigtiga reformer genomförts, har alltid nya landtmannapartiet gått i spetsen, men visst icke stadsradikalerna. Men detta förbund har haft den olyckliga följden, att partiet lemnat å sidan sin uppgift att befordra landtmannaintressen och i stället blifvit ett rent vensterparti.

Man har på senare tiden talat mycket om, att den gamla partibildningen hos oss borde lemna rum för ett högerparti och ett vensterparti, sedan nu landtmännens gamla hufvudsträfvanden vunnit sitt mål. Huru tilltalande ett sådant uppfattningssätt än må förefalla ur synpunkten deraf, att alla politiska sträfvanden böra sätta fosterlandets väl i sin helhet framför alla enskilda syften, tro vi dock, att våra förhållanden icke väl lämpa sig för representationens fördelning i en ren höger och en ren venster.

Landtmannaintresset har hos oss så stor betydelse, att en sammanslutning för dess befrämjande skall visa sig nödvändig och icke kunna undertryckas. Och å andra sidan är det af vigt, att representanterna för andra berättigade samhällsintressen organisera sig för att bilda en motvigt deremot, ty intet intresse, huru vigtigt som helst, får blifva enväldigt. Det synes derför, som vi äfven för framtiden få att räkna med landtmannapartier och stadsmannapartier. Men detta hindrar icke, att vi kunna hafva konservativa och liberala grupper af de begge hufvudpartierna. Och detta synes icke blott vara en naturlig följd af den politiska ställningen, utan äfven till fördel för den politiska utvecklingen.

Men det som är både onaturligt och skadligt, är att den liberala gruppen af landtmannapartiet slutit ett så intimt förbund med de radikala stadsrepresentanterna, att de helt och hållet förbise de intressen, de såsom landtrepresentanter hafva att vårda, och i stället egna sina krafter att befordra alldeles motsatta intressen. Detta är den ställning, som gamla landtmannapartiet intagit, och derigenom hafva våra politiska förhållanden alldeles snedvridits.

Det är på tiden, att detta ändras. Men det är föga troligt, att det gamla landtmannapartiet, sådant det nu är sammansatt, kommer att ändra sin hållning. Det är derför nödvändigt, att valmännen gifva sin mening tillkänna. De måste visa, att de icke äro nöjda med representanter, som äro beredde att gå i ledband af radikala ledare. De måste välja män, som vilja och kunna intaga en fast ståndpunkt och som vilja arbeta för en lugn utveckling på det beståendes grund, men icke låta hänföra sig af den hänsynslösa agitationen för brådstörtade reformer.

Enighet vid valen!

Att vid nästa års riksdag tullfrågan åter skall bli föremål för en liflig strid är alldeles säkert. Frihandlarne hafva icke alls dolt sina planer i detta afseende, de hafva tvärt om uppstält som sitt mål att med hjelp af en »öfverväldigande frihandelsmajoritet» i Andra kammaren söka upphäfva de tullsatser, som under de senaste åren blifvit pålagda.

Vissheten härom borde vara den kraftigaste sporre för de tullvänliga valmännen att *mangrant* gå till valurnan och att med *full enighet* afgifva sina röster. De böra nämligen alla veta, hvilket öde hotar vårt jordbruk och vår industri, om tullarne nu borttagas. De flesta länder hafva nu hämmat införseln genom mycket högre tullar än vi hafva, och nyligen har Ryssland alldeles omöjliggjort all införsel till detta land från Tyskland, hvilken åtgärd det tyska riket besvarat genom tullsatser å ryska varor, särdeles spanmål, hvilka skola verka såsom rena importförbud. Den tyska industrien och det ryska åkerbruket måste sålunda söka sig nya marknader i stället för dem, som hvardera parten förlorat i det andra landet. Nedbrytas nu samtidigt de värn, som ännu gifva ett knappt skydd åt våra näringar, d. v. s. borttagas våra tullar, då blir det närmast i vårt land man skall söka ersättningen. De tyska och ryska exportörerna skola öfversvämma oss med sina varor, och vårt åkerbruk såväl som vår industri skall snart gå under i striden med den främmande konkurrensen. Sällan hafva våra näringar hotats af en större fara.

Åkerbruket har för öfrigt redan börjat få känning deraf, ty rysk råg utbjudes nu i Sverige till så lågt pris, att noteringarna derå varit i ständigt sjunkande, och det ser redan mycket mörkt ut för de åkerbrukare, som hafva denna vara att försälja.

Icke desto mindre synes en stor del af dem, som hafva sin utkomst af dessa näringar och hvilka derför i främsta rummet hotas af ruin, icke alls förstå hvad frågan gäller, att den gäller just deras egen ekonomiska välfärd. Så blindt tro de på sina frihandelsläromästare, att de icke vårda sig om att tänka sjelfva.

Så mycket nödvändigare blir det då för dem, som kunna uppfatta den hotande farans storlek, att handla med kraft och enighet. Protektionisterna böra minnas, att vid voteringarna om industritullarne 1892 var tullvännernas majoritet ibland blott några få röster samt att frihandlarne redan då genomdrefvo sin vilja i fråga om spanmålstullarnes sänkande. Det är sålunda icke många platser, som vårt parti behöfver förlora vid årets val, för att hela frukten af den tioåriga tullstriden skall gå förlorad.

Måtte derför skyddsvännerna gå man ur huse för att med enighet kämpa för sin egen och fäderneslandets ekonomiska framtid. Ty enighet ger kraft och kraften ger seger.

Nykterhetsfrågan under valagitationen.

Bland frågor, som vid årets riksdags mannaval utöfva ett bestämmande inflytande, är nykterhetsfrågan en, och dertill en mycket vigtig. Det är derför lätt att förstå, att frihandlarne för att stärka sina utsigter söka göra den till en partifråga, som deras parti särskildt vilja taga hand om. Men deremot är det icke lika lätt att finna de skäl, som göra våra motståndare *berättigade* att gifva sig ut för nykterhetsvänner. Det är nämligen en känd sak, att nykterhetsfrågan har lika tillgifna anhängare inom protektionisternas parti, ja, flera af vårt lands mest framstående nykterhetsvänner tillhöra just detta parti. Från en af det protektionistiska partiets män utgick förslaget, att hvar kommun sjelf skall få besluta i fråga om rusdrycksförsäljning, hvilket förslag för närvarande synes vara starkt omhuldadt af våra nykterhetsvänner. — Under sådana förhållanden blir det nog svårt för frihandlarne att inbilla den väljande allmänheten, att de särskildt skulle mer än protektionisterna gagna nykterhetens sak, om de komme till makten. Emellertid torde det ej sakna sitt intresse att litet närmare skärskåda detta löfte och se till, om det är någon anledning antaga, att det skall uppfyllas.

Till en början må då påpekas, att protektionismen försvårat införseln af främmande spritvaror, under det att frihandlarne med all kraft motsatte sig detta genom att söka värna de franska och spanska handelstraktaterna, hvilka möjliggjorde en dylik införsel. Kunna de åter upphäfva tullarna, så öppnas naturligtvis åter dammarna för detta utländska vinflöde.

Må vi vidare komma ihåg, att frihandeln som bekant endast är *ett* uttryck af de åsigter och läror, hvilka utmärka hela det frihandelsvänliga partiet eller den s. k. Manchesterskolan. Men denna skola förfäktar den satsen, att staten på alla områden skall lemna den enskilda företagsamheten fria händer och icke genom lagar hindra eller reglera den fria affärsverksamheten. Kändt är också, huru frihandelns anhängare i vårt land söka skaffa sig bundsförvandter genom att predika dessa läror och såsom en frukt af systemet lofva den der gyllne friheten, att en hvar skall få göra nästan hvad han vill. Men hur stå nu dessa löften och läror i samklang med nykterhetsvännernas önskningar. All nykterhetslagstiftning måste innebära inskränkningar för den enskildes frihet. Nykterhetsvännernas mål är att hindra eller försvåra tillverkning och försäljning af spritdrycker. Hur kunna de då tro, att frihandlarna skola vilja, om de åter få makten, efterkomma denna önskan? Partiet skulle härför nödgas affalla från sina egna principer, nödgas göra något, som står i rak motsats till hvad det hittills predikat såsom rätt och klokt. Det fordras verkligen en mycket stor portion hopp för att tro, att ett parti, som innehar makten, skall göra något sådant. Men att lofva det för att komma till makten, det är en annan sak. Det går så lätt; och från ord till handling kan vägen ibland vara så lång, att den aldrig hinner tillryggaläggas.

En helt annan är protektionismens ställning till nykterhetsfrågan. Tullskyddsvännernas yttersta grundsats är den, att staten icke blott har rätt utan äfven pligt att reglera den enskilda affärsverksamheten. Den har att skydda och befrämja all sådan verksamhet, som länder till folkets nytta; men den har att hindra eller försvåra den affärsverksamhet, som skadar landet. Och att hit höra tillverkning och försäljning af spritvaror, erkänner hvarje protektionist. Lika litet som detta parti tvekar, då det gäller att hindra en för våra näringar skadlig konkurrens från utlandet, lika litet skall det tveka att hindra andra affärer, som skada vårt folk. Det ena som det andra äro direkta följder af partiets fosterländska grundsatser.

Nu frågas, af hvilketdera partiet hafva nykterhetsvännerna mera att hoppas, af frihandelspartiet, som vill låta vin och bränvin i rikt mått hitströmma från Frankrike och Spanien; som icke utan att öfvergifva sina allmänna principer, hvilket det svårligen kan göra, skall vara med om ytterligare inskränkningar i vår bränvinlagstiftning eller af protektionismen, som alltid kämpat mot dessa handelstraktater, hvilka underlätta försäljningen i vårt land af de utländska spritvarorna, och som dessutom har uppsatt på sitt program att skydda alla svenska intressen, således äfven nykterhetsintresset.

Må hvarje nykterhetsvän sjelf besvara den frågan, och han skall ej längre vara oviss om, hvarest nykterhetsfrågan har sina bästa vänner.

Stockholm, Vårt Lands tryckeri, 1893.